

מסורת הש"ס

א [לעיל כ"ט, ט] ב"ק פ"ג, א
 א מחמת כ"ט, ט [ומ"ח כ"ה]
 ב"ק ג' [ג' ט] ג' [ל"ג ע"ד]
 א [ל"ג ארומגריסיה. ע"ד]
 ע"ד ג"ר כ"ט, א [ל"ג א] ר"ש
 ונ"ס רב"ש א"ר רב"ש א"ל
 ל"ב ב"ר [ל"ג א] [לעיל ג' ג']
 ט כ"ט, א [ג' ג'] ע"פ ד"ה
 ה"ס ונ"ס י"ט ש"ס ע"פ ח"מ
 תענית כ"ה ד"ה א"ל

תורה אור השלם

1 הר אמר יי על שלשה
 פשעי מאב ועל ארבעה
 לא אשיבנו על שרפו
 עצמות מלך אדום לשיד:
 עמוד ב א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וקמא ב"י אבאי
 לא פירי מרובא. קשה לו על
 קושיאם דהא מהכא לא היה
 ראה למכור ולהורו מל
 טעמי דלעיל ולהכי דנ"ס
 לרנן ר"י מורא חורם
 לרנא דהא מ"ו דשטתני מן
 א"ל ק"ס לרנן דמירי בלוקח
 ה"י י"ל הכה דמירי בלוקח
 המקום שאלו כותל חצירו. גס
 ממוה לו כמה דנקטו
 קושיאם רק לר"י דלעיל הא
 מנכ"ס מנכ"ס דהרל
 דלמקמא מה דקמי ר"י
 מתי מרדל היי דלמר
 לרבייה דרנן המינה משהיה
 ויקן א"ל מרל היה מורא
 למנוח ק"פ דרנן דמירי סתם
 כהנה מ"ו מ"ו כ"ו דק"ס עשה
 שלל כה"ו מוקח להרל
 מורא לו להעמיד א"ל
 הרלנו לא עשה ק"ו דנעל
 דמירי מוקח לו א"ו. ועשה
 אמרין לעיל לרנן היי
 דרנן לא היה לה לוקח על
 סגולת זו ומשי ד"ל
 דמירי לא מוקח להרל
 ע"ש הי"ט א"ל הכה
 דנושא דמירי מוקח זה
 ליה מה נקח שהלוקח
 העמד כותלו מלה מ"ו
 יפה השי מורא למנוח מוקח
 דלמר לו מה שמתלו מוקח
 אוקן כן כותלן מוקח אמי
 ויבאר דהא לא יתירן גס
 מריוסל דרושא לא י"ו מוקח
 ממש דמ"ו יאמר השי מה
 שלל מוקח דנושא כה"ו
 אמה מוקח דנושא. ויהיה
 כהנה למוקח הכה בלוקח
 דהרלנו לא עשה אפילו ק"ס
 שלל כה"ו מה השי כ"ו
 ליתן כן התקנה מ"ס ח"מ
 כמ"ס דהרל ונ"ס ח"מ

הגהות הב"ח

א [ג' א] א"ל להדורי במתא
 א: [ב] שם ח"מ לו א"ל
 במתא א"ל: א [ב] שם ד"ל
 נ"טרא לערבי:

מוסף רש"י

כפיפה. קופה. מצריה.
 מאירי דקל [מחמת הסו].
 טופא ליה בסנדלריה. הסו
 על סנדל, ל"א בעט בסנדל
 [ב"ק ג' וב"ש י"ח מ"ב].
 הדלות. א"ס ח"מ
 השומעין הנהו טולד נכר
 כנגד חלוטיו של חצירו, ויהיה
 מולמעלן. א"ס ח"מ
 וימר מן חלוטיו ל"ן
 להביה לעלמא מוק' ד'
 אמות, כדי שלא יעמוד על
 עיני כותלו ויראה, בין
 מולמטן. א"ס ח"מ
 חלוטיו ל"ן להשפילו מן
 ד"א שלל עמוד על עיני
 כותלו ויראה, בין מוכננן.
 כ"ך להרמיק ח"מ ח"מ
 חלוטיו ד"א כדי שלא יפיל
 [ע"ל ב].

מוסף תוספות

א. ועבר להו כפיפה. ח"מ
 מחמת ס"ט. ב. דאין עולין משוממאין אלא בשיני מעשה. ש"ס. ג. אלא מרחיק בורו ג"ס וא"ו יעשה חבור למח בור בתוך
 שררו ירחיק ג"ס אחרים. דמ"ט א"ה. ד. היה לו לכנוס בתוך שלו ב' אמות ולכשיבנה חבורו מחר הכותל סמוך לו יכנס לתוך
 שלו ב' אמות אחרות. ה. שאין נזק וקרא מ"ק, אלא מנוע טוב מבטלי בעלמא הוא, וכל אימת דליכא כותל אחר אין כאן בעלים. דמ"ז.

לא יחפור פרק שני בנא בתרא

כב.

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג ד מ"י פ"ו
 מ"ל ע"מ ה' ט
 קמ ע"פ טו ט"ע ח"מ
 מ"י ק"ט ח"מ
 מ"ח ז ח"מ ט"ע ח"מ
 מ"ט ט"ע ח"מ
 ט"ז ט"ע ח"מ
 ק"ט ט"ע ח"מ
 נ"א מ"י ט"ז ח"מ
 ט"ז ט"ע ח"מ
 ט"י ק"ד ט"ע ח"מ
 [ט"ע ח"מ]

רבינו גרשום

ברובלין. שמוכרין תכשיטי
 נשים שרוק וכלי א"י
 דלא שייכי בחד כרנא דלא
 מצו מעכב עליהו האי וכל
 דמתא: והני מילי דלא
 מצו מעכב לאהדורי לחוד
 ול"ך משוק לישוק ומכבו
 למכור ולמכור ולשוק לעירו
 אבל לקבוע חנותו בהני
 רובלין למכור תכשיטין
 לא: דלא כהלכתא. כלומר
 ש"ל ילמורו ממנו אחרים
 הלכה לפנים משורת
 הדין עבר להו משום
 הרבנן נהנה דלא ליבטלו
 ממיסריהו ל"ך ולהורו בכל
 העיר ומשוק לשוק: והנהו
 דקולא. שמוכרין סלים.
 אהו דקולא דממתא ומכבי
 להו אמר להו לא מציתו
 מכבי עלייהו דמעלמא
 אוי ומהנהו דמתי מעלמא
 לישוק לובני אבל לאהדורי
 בבתיהו זבונתו לא דודאי
 מצו למעכב עלייהו: אית
 לן אשאי במתא. חוב
 שייכין לנו ממון דרבינן
 לישוק לובני הכא עד דפרעי
 לן ובהו לן רשות דרבינן
 עד כפי חיותן עד דפרעי
 לן: ק"ס ליה שוקא. שלא
 ימכור אדם עד שמכור
 כל גרוגרות שלו: תהי
 הו מריה מהו ש'
 בו: מצריה. מצור דקל
 מהו מי אמרי הוואיל
 דהוות במילי והקיא [דרן]
 בית הרעי כמאלה שנתעבל
 דמי ונתבטל' אוקן סתמא
 טומאה או דלמא הוואיל
 ואמרי קיימת איה דבר
 חשוב הו ויאנה כמבטול
 ומקבלת טומא: אמר ליה.
 רב דימי לרב אדא מאן
 ניהו מר רבא את הוא
 רבא: טפא ליה. רב אדא
 לרב דימי בסנדליו כלומר
 שלא היה חשוב בעיניו:
 רבא רביה דרבך. ההוא
 רבי ואנא רבך: רבן דלא
 שכייה. לאוניתא [דמון].
 דמואב למלכא [דמון].
 אדומגריסיה גרמי בי אבי.
 שהיה רגיל לומר לתלמידי
 אבי כל זמן שאתם מגרדין
 עצמות שאין בהן לחלוח
 בי אבי יעלוך אתם ללמוד
 תורה כשרה וכלכתא
 בי רבא לפי שאבי אמר
 למד כל כך ולפיכך אמר
 אבי אנא ענישתיה שהיה
 מבוזי: ריש כלה הוה.
 שהיה רגיל לדרוש בשבת
 שלפני החג ורב נתמן
 היה דורש אתן שבתות
 והיו מתקבצין שם מהרב
 מקומי תלמידין לשמוע:
 עכבירו רב פפא ורב הונא
 לרב אדא בר אבהב משום
 דלא היו בסיומא במסי
 כבודי קמיה דרבא: קום
 והכנס לרש דנגה ל'ן
 שכר עבר מן היום הרבה:
 קא טרנא לערסיה. כלומר
 שמת לפי שהיה מצערו כל
 כך שלא בא אליו לעיני
 עמו הרדשה: פ"סא מי
 שהיה כותלו סמוך לכותל
 חצירו ונפל לא יסמוך
 כותל אחר. שלא יבנה שם
 כותל אחר אלא אם כן
 הרחיק ממנו כותל חצירו
 ד' אמות משום דוושא
 דמפרש במג'. החלונות
 למלעלן ומלמטן ומכננן
 ד' אמות דמפרש בריש
 פ"ק: ומקשי' ובתל קמא
 תחלה לא יסמוך לכותל וכו':

קנאת סופרים תרבה חכמה. ולא גרסי' כמו שיש בספרים דלמר
 מר עורא מיקן להס לישראל שיהו מושיבין סופר גד
 סופר דהא לא חשיב ליה צמרונה [ב"ק ד' פג]. גבי עשר תקנות
 שתיקן: **מעלמא** אהו **ועלמא** ל"בונן. מכאן משמע דזימנא
 דשוקא היה מותר להלוות לפני אדם
 הצאים ממקומות שם לשוק לנכרים
 דלמו מעלמא אכל לפני המקום לא
 דוקא בשוקא אכל לאהדורי לא:
אמר י"ה רבא **רבא** אדא בר **אבא**.

כן גריס רבינו חננאל ולא
 גרסי' בר אהבה דלמוה היה צימי רבי
 כדלמרינן קדושין (ד' עג: וס')
 היום יש בר אהבה בר חיקון
 של אברהם צימי: **פירי שבאע**
כפיפה מצריה. צ"ר י"מחאל (מנחות
 ד' סט. וס' ד"ה פ"ל) איתא להך צ"ר
 דהכל ומסיק התם למאי אי למבטל
 טומאתו מניח כל הכלים יודין
 ליה טומאה צמחצה ואין עולין
 מטומאה אלא צימי מעשה וקאמר
 לא כ"יאל דלעיל הוין ועדדינהו
 כפיפה אי הו עיכול והו ככלי גללים
 או לא והכל צלע הוין^א צ"ע מיניה
 דאי כפיפה עליה אמאי לא הוה
 צדיה ממני' היא^ב וקשיא ל"ר א"כ
 אמאי לא נקיטו ליה שוקא הא צ"ע
 זו לא איפשיטא התם וי"ל דמ"מ
 הוה ליה לאייתוי הך רשות דמימי התם
 ודמי להו: **אנא** ענישתיה. כל אדם
 מהן היה מתאונן שעל ידו מת רב אלא
 משום דלמרינן צצנת צ"י שואל (ד'
 קמט:) כל מי שצצניו ענש על ידו אין
 מכניסין אותו שמתלמו של הקב"ה
 שנאמר (משלי י') גס ענוש לנדיק
 לא טוב אלא רע וכמי (תהלים ה') לא
 יגורך רע. ר"י: **וקמא היכי**
סמך. ס"ד דכנפל איירי שכן משמע
 הלשון דקמי מי שהיה כותלו סמוך
 לכותל חצירו ומשני רב יהודה הכי
 קאמר הצ"ל לסמוך כ"ו ומתני' הכי
 פירוש' מי שהיה גבול כותלו סמוך
 לכותל חצירו ורצ"ה פריך דכותל קמי
 ולא גבול ור"ה לרצ"ה דלמר צ"ע
 פירקין דלסוק לסמוך^ג קמח היכי סמך
 ופילו לפי ר"ה דלמקמא שרי רצ"ה
 לכולהו לסמוך לצד מצור מ"מ^ד אמאי
 לא פריך מהכא דהו יישא אלא
 ממשנה ויק דהו יישא וי"ל דלא אסק
 רצ"ה לסמוך אלא מילתא דמגופיה אמי
 היזק אכל הכה הכותל אינו מוזק
 כלום אלא שגורס^ה למעט הדוושא:
 אלא

גרמי כי אביי תו אכלו בישראל [שמינא] כי רבא ורבא אמר אנא ענישתיה
 [דכי הוה אויל לבי טבחה למשקל אומצא] אמר להו לטבחי אנא שקילנא
 בישראל מיקמי שמעיה דרבא דאנא עדיפנא מיניה רב נתמן בר יצחק אמר
 אנא ענישתיה דרב נתמן בר יצחק ריש כלה הוה כל יומא מיקמי
 דניעול לכלה מרהיט בהדיה רב אדא בר אבא לשמעתיא והדר עייל
 לכלה ההוא יומא נקמוה רב פפא ורב הונא בר אדא בר אבא
 אדא בר אבא משום דלא הוו בסיומא אמרו ליה אימא לן הני שמעתתא
 דמעשר בהמה היכי אמרינהו רבא אמר להו הכי אמר רבא והכי אמר רבא
 אדרכי נגה ליה [לרב נתמן בר יצחק]^ו (ולא אתי רב אדא בר אבא)
 אמרו ליה רבנן לרב נתמן בר יצחק קום דנגה לן למה יתיב מר אמר
 להו יתיבנא וקא^ז מנטרא לערסיה דרב אדא בר אבא אדרכי נפק קלא
 דנה נפשיה דרב אדא בר אבא ומסתברא דרב נתמן בר יצחק ענישתיה:
מתני'^ח מי שהיה כותלו סמוך לכותל חצירו לא יסמוך לו כותל אחר א"כ
 הרחיק ממנו ארבע אמות^ט החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין כנננן
 ארבע אמות: **גב'** וקמא היכי סמוך אמר רב יהודה הכי קאמר
הב'
הג'

ומודה רב הונא צדיה דרב יהושע. אע"ג דלמר [כ"א] בר מתא אכל
 מתא אחרימי מני מעכב מלהביא כאן ולמכור מודה הוא ברובלין
 מוכרי צממים המחזירין בעיירות להביא צממים לנשים להתקטט
 צהן דלא מנו לעכב עלייהו רוכלי העיר: (אהדורי. לחור ולסנד
 צמחאות העיר וצממים על כל הרואה
 לקנות ואחרי כן ישוב לעירו: ואי
אורכא מרבנן הוא. דטרנד צגירסא
 ולא אורחיה לאהדורי אפי' לאקבועי
 נמי: דלא כהלכתא. אלא לפניס
 משורת הדין: דיקולאי. מוכרי סלים
 ויש אומרים מוכרי ירות: **ועלמא**
ליצנן. יומא דשוקא הוה והרבה צאין
 ממוקס אחר לקנות מן השוק לפיכך
 אין צני העיר מעכבין גס על המוכרים
 להביא אומנותם ולמכור לנקצאים
 לשוק: **עמוראי.** מוכרי זמר: א"ס
לו אשראי צמחא. מוכרו צמחמה
 וצריכים אנו לשהות כאן עד שנגבה
 חובות שלנו ואם אין אנו מוכרין
 סחורותינו צמה נתפרנס: **עד**
דעקריסו. ששקרו חובותיכם מן
 הלוקחים מכם באשראי: נקיט ליה
שוקא. הכרו שלא ימכור איש צעיר
 גרוגרות אלא הוא: **ספי ליה צקנקיני.**
 הריח לו צקנקו אל יין הוא אס חומץ
 כלומר דקדקו בהלכות אס תלמיד חכם
 הוא אס לאו. ריח היין כשמריחין
 אותו אס טוב הוא קרי תהי כדלמרינן
 בת מיהא במסכת ע"ז (ד' סו:) וכן
 בצמחצות (ד' קה.) קרנא הוה תהי
 בצמחצות דתמרל: **כפיפה מריס.**
 סל נגריס של ערבה: מהו. מן שי
 כמעוכל והוה ליה ככלי גללים ואין
 מקבל טומאה עוד: א"ל רב דימי
 לרב אדא: **מר ניהו רצא.** אמה הוא
 רצא לפי ששמע על רצא שהוא גדול
 העיר וסבור שהוא זה: **טפא ליה**
כסנדליה. הכהו על סנדלו צמקל
 דרך שחוק כסס שמכין למי שאינו
 חשוב: **דלא שפייס.** שלל מנע
 מלהפרע: **לאוניסא.** אונאת צושמו:
דמלכא דאדום. אע"פ שהוא אדומי:
על שרפו. מחמת ציון: **דלמר להו**
לרנן אדמגרימיו גרמי צי אצי.
 שהיה רגיל לומר לתלמידים עד שאתם
 ללמוד שלא לשבוע: **סו אלנו כו'.** צווא
 ולמדו הלכות הצבות מרווחות אכל
 רצא: **שמעיה דרצא.** שלמו לקנות
 צשר: **ריש נלס.** דורש צצנים
 צצמות: **דלא הוו צסיומא.** יש
 אומרים שלל היו עננה כשעשה רב
 נתמן ריש כלה ויש אומרים דלא
 הוו צסיומא דפירקא דרצא דרשי
 צצנת הרגל הלכות האמורות פסק
 אחרון: **דכוכות:** **שמעטתא**
דמעשר כהמה. צפרק אחרון
 דכוכות ורצא אמרינהו צסופא
 דפירקא: **אסו רננן.** תלמידי
 השומעין הנהו טולד נכר
ערסיה דרב אדא. א"ס ח"מ
 כאן ציציאל את מטת רבי אדא
 שמת: **מתני'** לא יסמוך לכותל
חצירו כותל אחר אלא אס כן כו'.
 מפרש בגמ': **והחלונות.** מי שהיו לו
 חלונות פתוחים לחצר חצירו והחזק
 צצבר זה שלל שנים וצא צעל החצר
 לצנות שם כותל צריך לשער ד'
 אמות: **צין מלמעלן.** אס צא להגביה
 יגביה כותלו ד' אמות מן החלונות:
צין מלמטן. אס צא לצנותו מןן צריך להשפילו מן החלונות ד' אמות וטעמא מפרש בגמ' [ע"ש]: **צין מכנננן.** צריך להרחיקו מן ד' אמות: **גב'**
 דנפל דהוה מעיקרא היכי סמך בקירוב מר' אמות: אמר רב יהודה. הכי תריץ מתי' הבא לסמוך